

## КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.352:343.98

DOI 10.32782/2523-4269-2024-89-96-101

**Бондаренко Вячеслав Васильович,**  
аспірант,

заступник керівника управління – керівник  
відділу проведення моніторингу способу життя  
Управління проведення моніторингу способу життя  
та контролю щодо повноти заповнення декларацій  
Національного агентства з питань запобігання корупції

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0436-2302>



### КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ

*У статті досліджено корупційні ризики, що виникають у процесі застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні України. Підкреслено важливість прозорості та обґрунтованості рішень слідчих, прокурорів і суддів, адже дискреційні повноваження можуть створювати передумови для зловживань. Запропоновано вдосконалити нормативно-правову базу, стандартизувати розмір застави, посилити контроль за судовими рішеннями та залучити громадськість до моніторингу для підвищення довіри до системи правосуддя.*

**Ключові слова:** корупція, запобіжні заходи, сфера кримінального правосуддя, корупційні ризики, прозорість.

**Постановка проблеми.** Корупція в Україні становить суттєву загрозу для правової системи, особливо у сфері кримінального провадження, де підриває довіру громадян до правоохоронних органів і судової влади. Це спричиняє порушення принципів справедливості та верховенства права, ставлячи під сумнів легітимність судових рішень. Критичним є питання дискреційних повноважень слідчих, прокурорів і суддів, які можуть призводити до суб'єктивності в ухваленні рішень. Відсутність чітких критеріїв для вибору запобіжних заходів створює можливості для зловживань, що негативно впливає на довіру до правової системи. Дослідження корупційних ризиків у застосуванні запобіжних заходів необхідне для реформування нормативно-правової бази та підвищення прозорості досудового процесу, що не може не бути актуальним нині.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питання корупційних ризиків у кримінальному провадженні досліджували такі вчені, як Н. В. Глинська, Ю. О. Михайлова, Л. М. Москвич, С. С. Мірошниченко, О. В. Федосова, О. Ю. Хабло, О. Г. Шило та інші. Проте науковці у своїх роботах не акцентували увагу на корупційних ризиках при застосуванні запобіжних заходів в Україні.

**Мета статті** – здійснити комплексний аналіз корупційних ризиків, які виникають у процесі застосування запобіжних заходів у кримінальному досудовому провадженні в Україні, а також сформулювати рекомендації для вдосконалення нормативно-правової бази. Для досягнення цієї мети поставлено завдання проаналізу-

вати приписи процесуального законодавства та практики кримінального провадження щодо застосування запобіжних заходів в Україні.

**Виклад основного матеріалу.** Запобіжні заходи, що є невід'ємною частиною кримінального досудового процесу, покликані забезпечувати дотримання підозрюваним або обвинуваченим процесуальних обов'язків на досудовій стадії кримінального провадження. Вони є важливим інструментом для запобігання ризикам, пов'язаним із можливим ухиленням від правосуддя, впливом на потерпілих, свідків чи інших учасників провадження або навіть продовженням протиправної діяльності. Водночас процедура застосування запобіжних заходів є особливо вразливою до корупційних ризиків через значний рівень дискреційних повноважень, якими наділені уповноважені суб'єкти – слідчі, прокурори та судді [1, с. 27].

Одним із найбільш поширених виявів корупційних ризиків є можливість використання запобіжних заходів для досягнення неправомірних вигод, зокрема через ухвалення рішень, що ґрунтуються не на законності та об'єктивності, а на особистих чи матеріальних інтересах уповноважених осіб. Це може містити винесення рішень щодо застосування м'якших заходів або, навпаки, більш жорстких стосовно певних осіб в обмін на неправомірну винагороду, тиск з боку впливових зацікавлених сторін або інші форми зловживання службовим становищем.

Такий підхід не лише суперечить принципам верховенства права та правосуддя, а й значно посилює коруп-

ційні практики у сфері кримінального правосуддя. Корупція в цій сфері зумовлює дискредитацію основоположних принципів правової держави, створюючи передумови для виникнення атмосфери безкарності, що підриває стабільність та довіру до всієї системи правосуддя. Унаслідок цього суспільство стикається з глибокими соціально-політичними проблемами, зокрема зростанням правової невпевненості та зниженням легітимності судової влади.

Зважаючи на зазначене, запобігання корупційним ризикам при застосуванні запобіжних заходів є критично важливим завданням для забезпечення ефективного функціонування правосуддя в Україні. Важливо створити прозорі та чітко визначені процедури щодо ухвалення рішень у межах кримінального досудового процесу, забезпечити жорсткий контроль за діями вповноважених осіб, а також розробити дієві механізми для запобігання корупції на всіх рівнях кримінального провадження. Лише за таких умов можливо створити передумови для ефективного функціонування судової системи, що відповідатиме вимогам правової держави та інтересам суспільства загалом.

Аналіз правової бази, що регулює застосування запобіжних заходів в Україні, висвітлює низку елементів, які потребують подальшого вдосконалення з огляду на забезпечення об'єктивності, правомірності та прозорості судового процесу. Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України визначає запобіжні заходи як засоби забезпечення належного виконання підозрюваним чи обвинуваченим своїх процесуальних обов'язків та запобігання ризику, що можуть перешкодити здійсненню правосуддя. Встановлено види запобіжних заходів, зокрема: особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт та тримання під вартою [2, с. 293–299].

Однак на практиці чинне законодавство надає суддям значний простір для тлумачення при виборі конкретного запобіжного заходу, що підвищує ризик суб'єктивних та непослідовних рішень. Така дискреція у виборі запобіжних заходів, хоч і передбачена законом, може призводити до ухвалення недостатньо обґрунтованих рішень, що негативно позначається на рівні довіри суспільства до системи правосуддя. Ба більше, відсутність чітких критеріїв для визначення запобіжного заходу відповідно до ступеня ризику, обставин кримінального провадження та тяжкості правопорушення дає змогу суддям ухвалювати рішення, з огляду на суб'єктивне тлумачення наданих їм повноважень. Суддя може вільно обирати між м'якими заходами (особиста порука) та більш суворими (тримання під вартою), що створює можливість для ухвалення необґрунтованих рішень, мотивованих особистою вигодою.

Особливої уваги потребує також питання відсутності належних механізмів контролю та обґрунтованості ухвалення рішень про застосування запобіжних заходів. Чинний кодекс передбачає лише загальні положення для визначення запобіжного заходу, не пропонуючи детальних інструкцій, які б зобов'язували суддів обґрунтовувати свої рішення на підставі об'єктивних критеріїв. Це створює сприятливий ґрунт для потенційних корупційних зловживань, оскільки в таких умовах посадовці особи мають можливість діяти вільно, а інколи й маніпулятивно, що підриває довіру до судової системи.

Ураховуючи викладене, серед основних корупційних ризиків, які проявляються на практиці, можна виокремити такі.

**Вибір виду запобіжного заходу.** Маючи змогу обирати між заходами різної суворості, як, наприклад, особисте зобов'язання або тримання під вартою, слідчий, прокурор та суддя можуть застосувати суб'єктивний підхід в ухваленні рішення. Така дискреція створює умови для можливих зловживань, зокрема через отримання неправомірної вигоди, що може негативно впливати на справедливість та об'єктивність кримінального процесу.

Ці проблеми були проаналізовані Європейським судом з прав людини в справі «Лабазніков проти України» від 25 березня 2021 року. Суд установив, що національний суд не обґрунтував застосування суворого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, проігнорував можливість використання менш суворого альтернатив, як-от домашній арешт, і не провів належної оцінки обставин, які могли б вплинути на ухвалення такого рішення. Зокрема, суд не врахував індивідуальних ризиків, як-от можливість втечі, вплив на свідків чи перешкодження слідству, а також не визначив строку тримання під вартою. Такі дії були визнані ЄСПЛ порушенням статті 5 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, яка захищає право на свободу та особисту недоторканність [3].

Така проблема має місце й в українській судовій практиці. Наприклад, у рішенні Бабушкінського районного суду міста Дніпра в справі № 932/7024/23 щодо зміни запобіжного заходу з домашнього арешту на особисте зобов'язання можна спостерігати, що, незважаючи на формальну відповідність такого рішення вимогам законодавства, дискреційні повноваження судді, слідчого та прокурора створюють умови для суб'єктивності й можливих зловживань. Особливо це викликає стурбованість у випадках, коли йдеться про підозрюваних із високим статусом та значним обсягом інкримінованих активів, що потенційно підвищує ризик корупційного впливу на перебіг справи [4].

**Визначення розміру застави.** Недостатня регламентація механізму встановлення розміру застави створює значний простір для суддівської дискреції, що нерідко призводить до дисбалансу між сумою застави, тяжкістю пред'явленого обвинувачення та фінансовими можливостями підозрюваного. Така практика не лише ускладнює забезпечення справедливості, а й створює умови, за яких більш заможні особи можуть уникнути належної відповідальності, підриваючи принцип рівності всіх перед законом.

У справі «Плачков проти України» від 15 квітня 2021 року Європейський суд з прав людини констатував, що національний суд установив розмір застави, який був явно завищений з огляду на фінансове становище заявника. Рішення не містило належного обґрунтування, а також не враховувало можливість застосування менш суворого альтернативних заходів, які могли б ефективно мінімізувати потенційні ризики. Це порушення свідчить про необхідність удосконалити стандарти встановлення застави з урахуванням принципу пропорційності та індивідуального підходу до обставин кожної справи [5].

**Зловживання дискреційними повноваженнями при обранні запобіжного заходу, що знижує ефективність контролю.** Цей корупційний ризик є значним у системі кримінального правосуддя України. Особливо це стосується використання заходів на кшталт домашнього арешту. Тут проблема не лише у виборі виду запобіжного заходу, а й у тому, що домашній арешт, за умов надмірної свободи дій суддів, часто не забезпечує

належного нагляду за підозрюваним. Такий захід дає змогу зберігати підозрюваним контакти із зовнішнім світом, що сприяє потенційним маніпуляціям із процесом досудового розслідування. Відсутність обмежень на свободу комунікації та переміщення за межами визначеного місця, фактично підриває ефективність нагляду й може використовуватися для уникнення відповідальності [6, с. 202–220].

Дослідивши природу основних корупційних ризиків, які виникають на практиці під час обрання запобіжних заходів, доцільно вжити низку комплексних заходів, які охоплюють як нормативно-правове регулювання, так й організаційні елементи.

**Удосконалення нормативно-правової бази.** Удосконалення нормативно-правової бази є невід'ємним кроком для мінімізації корупційних ризиків у процесі вибору запобіжних заходів. Відсутність чітких критеріїв та неуніфіковані процедури створюють можливості для суб'єктивного ухвалення рішень, що сприяє потенційним корупційним зловживанням. Тому необхідно розробити конкретні критерії, які допоможуть забезпечити об'єктивність і прозорість у виборі запобіжних заходів [7, с. 127–128].

По-перше, важливо враховувати ступінь тяжкості злочину. Закон має чітко визначати, для яких категорій злочинів застосовується кожен запобіжний захід. Наприклад, для тяжких та особливо тяжких злочинів має пріоритетно розглядатися тримання під вартою, при цьому необхідно обов'язково враховувати обґрунтовану доведеність наявності ризиків та обставин, які враховують при обранні запобіжних заходів, визначених статтями 177, 178 КПК України.

По-друге, критерії мають оцінювати ризик утечі підозрюваного, включно з наявністю закордонних зв'язків або доступом до значних фінансових ресурсів.

По-третє, необхідно враховувати ризик впливу на свідків чи потерпілих, що забезпечить належну ізоляцію підозрюваного в разі можливого тиску на учасників кримінального процесу.

По-четверте, слід враховувати суспільну небезпеку підозрюваного: якщо особа становить загрозу, доцільно обирати з-поміж найсуворіших запобіжних заходів, що забезпечують належний контроль, як-от тримання під вартою або цілодобовий домашній арешт.

Уніфікація нормативної бази та запровадження зазначених критеріїв створять прозору систему, яка обмежить суб'єктивне трактування закону та зменшить ризик корупційних впливів, що допоможе не лише покращити об'єктивність й обґрунтованість судових рішень, а й підвищить довіру громадськості до системи правосуддя [8].

**Стандартизація розміру застави.** Стандартизація розміру застави є необхідним кроком для зменшення корупційних ризиків у процесі кримінального досудового правосуддя. Запровадження чітких та прозорих критеріїв забезпечить об'єктивність і послідовність у визначенні розміру застави, що сприятиме запобіганню суб'єктивним рішенням та зловживанням. Насамперед визначення застави має базуватися на тяжкості злочину: для тяжких злочинів, як-от насильницькі чи економічні правопорушення, необхідно передбачити застосування вищого розміру застави, що створить відповідний бар'єр для можливих повторних правопорушень та забезпечить належний захист суспільних інтересів.

Крім цього, розмір застави повинен враховувати матеріальний стан підозрюваного та завдану шкоду

суспільним інтересам, щоб не створювати привілеїв для осіб зі значними фінансовими можливостями і, навпаки, не ставити надто високий розмір застави для менш забезпечених категорій осіб. Такий підхід сприятиме забезпеченню принципу рівності перед законом, незалежно від соціального статусу або фінансового становища. Важливим критерієм при визначенні розміру застави, також необхідно визначити оцінку ризику ухилення від правосуддя, яка передбачатиме теоретичну можливість підозрюваного залишити країну або вплинути на свідків.

У статті «Застава в системі запобіжних заходів: теорія та практика» В. В. Назаров та О. І. Ситайло також звертають увагу на проблеми, пов'язані зі стандартизацією розміру застави. Серед ключових питань вони виокремлюють суб'єктивний підхід судів до її визначення, невідповідність розміру застави фінансовим можливостям підозрюваних та недостатній контроль за дотриманням її умов, що створює ризики корупційних зловживань [9, с. 191–197].

Так, на підставі вказаних критеріїв на законодавчому рівні доцільно розробити та впровадити електронну систему для обчислення розміру застави. Це дасть змогу автоматизувати процес та мінімізувати вплив людського фактору, що матиме своїм наслідком суттєве зменшення можливості для маніпуляцій.

Така система може інтегруватися з державними реєстрами та базами даних, які містять інформацію про кримінальні правопорушення, матеріальний стан, зокрема інформація з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про джерела / суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку та військового збору, Пенсійного фонду України та інші характеристики підозрюваного.

Отже, впровадження електронної системи, дасть змогу усунути вказаний корупційний ризик та надасть можливість суб'єктам кримінального провадження автоматично визначати розмір застави, який буде об'єктивним і забезпечить на належному рівні виконання підозрюваним покладених на нього обов'язків [10].

**Підвищення відповідальності за зловживання дискреційними повноваженнями.** Підвищення рівня відповідальності за зловживання дискреційними повноваженнями вимагає запровадження більш жорсткої правової та етичної регламентації, а також розробки системи спеціалізованого моніторингу та оцінки. Одним із можливих рішень є вдосконалення чинного законодавства щодо відповідальності суддів та працівників правоохоронних органів шляхом запровадження адміністративної чи в окремих випадках кримінальної відповідальності за недобросовісне виконання службових обов'язків.

Важливим складником цього процесу має стати незалежний аудит ухвалених процесуальних чи судових рішень щодо аномального відхилення від норми чи наявності корупційних виявів, а також нормативний перегляд кваліфікаційних вимог для суддів, прокурорів та слідчих, де до уваги братимуть їхні попередні професійні результати, наявність будь-яких дисциплінарних чи інших порушень законодавства.

Упровадження автоматизованої системи аналізу судових рішень, зокрема щодо визначення розміру застави. Використання такого спеціалізованого програмного забезпечення для виявлення потенційних аномалій у судовій практиці дасть змогу ефективніше ідентифікувати випадки можливих зловживань та забезпечити подальший незалежний аналіз. У довгостроко-

вій перспективі це програмне забезпечення сприятиме формуванню цілісної, прозорої системи правосуддя, що відповідатиме принципам законності, верховенства права та мінімізує вплив людського фактору на результати розгляду кримінальних справ.

Крім того, необхідно запровадити незалежний механізм розслідування та оцінки діяльності слідчих, прокурорів і суддів, що передбачатиме залучення представників громадськості, академічних інституцій та антикорупційних органів, що сприятиме посиленню підзвітності та об'єктивності в правозастосовній діяльності останніх [11].

**Залучення громадськості та підвищення прозорості процесу.** Залучення громадськості до моніторингу судових процесів та підвищення прозорості судочинства є важливими елементами в боротьбі з корупційними ризиками в системі кримінального досудового процесу. Щоб забезпечити ширшу участь громадських організацій у процесі нагляду за судовими рішеннями, необхідно внести відповідні зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Зокрема, слід розглянути можливість офіційного залучення громадських організацій та інститутів громадянського суспільства до спостереження за судовими справами, пов'язаними з обранням запобіжних заходів. Такий підхід сприятиме посиленню підзвітності та прозорості дій суддів і прокурорів, знижуючи ризик можливих зловживань або неправомірного впливу.

Для підвищення прозорості ухвалення рішень, що стосуються запобіжних заходів, необхідно також внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, варто запровадити обов'язковість публікації судових рішень у справах, пов'язаних з обранням запобіжних заходів, з детальним обґрунтуванням підстав для їх застосування. Це передбачатиме публікацію в Єдиному державному реєстрі судових рішень повного тексту рішень, включно з аргументацією щодо вибору конкретного запобіжного заходу. Така практика дасть змогу громадськості здійснювати ефективний контроль за обґрунтованістю таких документів, що підвищить довіру до судової системи та сприятиме зниженню корупційних ризиків завдяки підвищенню рівня відкритості.

Підсумовуючи, варто зазначити, що проблема корупційних ризиків у сфері застосування запобіжних заходів у кримінальному процесі України є гострою і потребує нагального вирішення. Аналіз поточної ситуації свідчить про наявність значних прогалин у законодавстві, які створюють простір для зловживань та ухилення від правосуддя. Зокрема, значна дискреція суддів та правоохоронців під час обрання запобіжних заходів, відсутність чітких критеріїв для визначення розміру застави та обмежений контроль за законністю судових рішень створюють серйозні загрози справедливості й ефективності кримінального процесу.

Одним із ключових корупційних ризиків є можливість суб'єктивного підходу до вибору запобіжного заходу, де суддя або прокурор, маючи широку свободу дій, може ухвалювати рішення, що не завжди відповідають вимогам об'єктивності та неупередженості. Цей ризик можна мінімізувати шляхом впровадження уніфікованих критеріїв для вибору запобіжних заходів. Законодавчі зміни до Кримінального процесуального кодексу України повинні містити конкретні положення щодо застосування особистого зобов'язання, поруки, застави або тримання під вартою, з урахуванням конкретних обставин і факторів ризику для кожного випадку [12].

Крім того, доцільно розробити чіткий алгоритм вибору запобіжних заходів, який враховує обґрунтованість доведених ризиків та обставин, передбачених статтями 177 і 178 КПК України. При цьому необхідно надавати докази окремо щодо кожному ризику, а під час продовження запобіжних заходів обов'язково оцінювати, чи заявлені ризики залишаються актуальними або виникли нові. О. Ю. Хабло у своїх дослідженнях також наголошував на важливості реального доказування ризиків, адже на практиці часто бракує достатнього обґрунтування, а рішення судів базуються лише на загальних посиланнях на норми КПК України. Запровадження такої стандартизації зменшить корупційний вплив у цій сфері, мінімізуючи можливість для суб'єктивного трактування [13, с. 270–278].

Не менш важливим кроком для вдосконалення інституту застави є впровадження чітких правил для визначення її розміру. Як зазначають у своїх дослідженнях П. М. Маланчук та В. І. Голованова, є нагальна потреба реформувати законодавство, запровадивши конкретні критерії, які враховують ризики, передбачені статтею 177 КПК України. Відсутність єдиної методології розрахунку застави призводить до значних розбіжностей у судовій практиці. Це не лише свідчить про недосконалість законодавчого регулювання, а й створює підґрунтя для потенційного корупційного впливу. Для зниження таких ризиків доцільно внести зміни до Кримінального процесуального кодексу, які передбачатимуть прозору систему обчислення застави. Вона має базуватися на тяжкості вчиненого злочину, матеріальному стані підозрюваного, масштабі завданої шкоди суспільним інтересам і ризику ухилення від правосуддя. Запровадження таких змін сприятиме уніфікації судової практики, забезпечить справедливий підхід до визначення застави та зменшить можливості для маніпуляцій [14, с. 73–77].

Контроль за правомірністю судових рішень щодо обрання запобіжних заходів також потребує суттєвого посилення. Окрім автоматизованого розподілу справ, який уже впроваджено в Україні, доцільно створити спеціалізовані підрозділи для регулярного моніторингу та перевірки судових рішень. Такі ініціативи запропоновані Ю. Л. Белоусовим та іншими авторами у звіті про роль слідчого судді в кримінальному провадженні. Зокрема, вони рекомендували створити незалежний орган або механізм, що аналізуватиме судові рішення слідчих суддів з погляду їх ефективності та правомірності, а також розробити чіткі критерії для обґрунтування судових рішень та їх оцінки [15, с. 85–88].

Крім того, необхідно запровадити практику публічного доступу до судових рішень із забезпеченням додаткової анонімізації, що дасть змогу суспільству об'єктивно оцінювати ці рішення. Такі зміни в законодавстві, зокрема в Законі України «Про судоустрій і статус суддів», сприятимуть належному нагляду за дотриманням антикорупційних стандартів та забезпечать об'єктивність судового процесу [16].

Важливим кроком для підвищення прозорості є також залучення громадськості до моніторингу судових процесів й обов'язкове оприлюднення рішень щодо обрання запобіжних заходів. Для цього слід внести зміни до Закону України «Про доступ до публічної інформації», зобов'язавши публікувати такі рішення з детальним обґрунтуванням. Це дасть змогу громадськості краще розуміти логіку ухвалення рішень і виявляти можливі порушення або зловживання [17].

Впровадження зазначених реформ сприятиме значному зниженню корупційних ризиків у сфері кримінального правосуддя та забезпечить вищий рівень прозорості й відповідальності судової системи України. Лише комплексний підхід до вирішення цих питань може забезпечити ефективну боротьбу з корупцією та відновити довіру громадськості до інституцій правосуддя.

**Висновки.** Корупційні ризики при застосуванні запобіжних заходів в Україні становлять суттєву загрозу для ефективності правоохоронної діяльності та довіри до судової системи. Основні проблеми полягають у надмірних дискреційних повноваженнях слідчих, прокурорів і суддів, а також у відсутності чітких критеріїв для вибору запобіжних заходів, що створює можливість для зловживань і корупції. Для зміцнення верховенства права й забезпечення справедливості критично важливо вдосконалити нормативно-правову базу, впровадити стандартизацію розміру застави та підвищити прозорість досудового процесу. Розробка об'єктивних критеріїв для запобіжних заходів і залучення громадськості до моніторингу судових рішень необхідні для мінімізації корупційних впливів і відновлення довіри суспільства до інститутів правосуддя.

#### Список використаних джерел

1. Михненко А. М. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / А. М. Михненко, Р. П. Марчук, А. М. Мудров, В. Ф. Мартиненко, С. О. Кравченко, В. В. Кошинець, Е. М. Макаренко, Т. П. Попченко, М. П. Месюк ; ред. А. М. Михненко ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2010. 27 с.
2. Мірошніченко С. С. Корупційні ризики у кримінальному провадженні. *Юридична наука*. 2020. № 1 (103). С. 293–299.
3. Рішення ЄСПЛ у справі «Лабазніков проти України» від 25 березня 2021 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_g34#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_g34#Text).
4. Рішення Бабушкінського районного суду міста Дніпра у справі № 932/7024/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. 2023. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117805915>.
5. Рішення ЄСПЛ у справі «Плачков проти України» від 15 квітня 2021 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_g14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_g14#Text).
6. Шило О. Г., Глинська Н. В., Москвич Л. М. Корупційні ризики чинного кримінального процесуального законодавства України : окремі питання. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 27. С. 202–220.
7. Михайлова Ю. О., Федосова О. В. Щодо проблеми корупційних ризиків у кримінальному провадженні в Україні. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції. Харків, 2017. С. 127–128.
8. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.
9. Назаров В. В., Ситайло О. І. Застава в системі запобіжних заходів : теорія та практика. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 6 (47). С. 191–197.
10. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>.
11. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
13. Хабло О. Ю. Обґрунтування підстав застосування запобіжних заходів : конвенційні стандарти та вітчизняна практика. *Право і суспільство*. 2020. Вип. 4. С. 270–278.
14. Маланчук П. М., Голованова В. І. Застава в системі запобіжних заходів чинного кримінально-процесуального законодавства України. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 10 (23). С. 73–77.
15. Белоусов Ю. Л. та ін. Роль слідчого судді у кримінальному провадженні : аналіт. звіт за результатами дослідження 2019–2020 роки. 2020. С. 85–88.
16. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
17. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

#### References

1. Mykhnenko, A. M., Marchuk, R. P., Mudrov, A. M., Martynenko, V. F., Kravchenko, S. O., Koshynets, V. V., ... Mesyuk, M. P. (2010). *Zapobihannia ta protydiia koruptsii: navch. posib. [Prevention and counteraction of corruption: A textbook]*. Kyiv: NADU. [in Ukrainian].
2. Miroshnychenko, S. S. (2020). Koruptsiini ryzyky u kryminalnomu provadzhenni [Corruption risks in criminal proceedings]. *Yurydychna nauka – Legal Science*, 1(103), 293–299. [in Ukrainian].
3. Rishennia YeSPL u spravi «Labaznikov proty Ukrainy» vid 25 bereznia 2021 roku [European Court of Human Rights. (2021). Case of Labaznikov v. Ukraine]. Retrieved from [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_g34#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_g34#Text) [in Ukrainian].
4. Rishennia Babushkinskoho raionnoho sudu mista Dnipra u spravi № 932/7024/23 [Babushkinskyi District Court of Dnipro. (2023). Case No. 932/7024/23]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117805915> [in Ukrainian].
5. Rishennia YeSPL u spravi «Plachkov proty Ukrainy» vid 15 kvitnia 2021 roku [European Court of Human Rights. (2021). Case of Plachkov v. Ukraine]. Retrieved from [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_g14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_g14#Text) [in Ukrainian].
6. Shylo, O. H., Hlynksa, N. V., & Moskvych, L. M. (2014). Koruptsiini ryzyky chynnoho kryminalno-protseualnoho zakonodavstva Ukrainy: Okremi pytannia [Corruption risks of current criminal procedural legislation of Ukraine: Some issues]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu – Problems of Fighting Crime*, 27, 202–220. [in Ukrainian].

7. Mykhailova, Yu. O., & Fedosova, O. V. (2017). Shchodo problemy koruptsiinykh ryzykiv u kryminalnomu provadzhenni v Ukraini [On the problem of corruption risks in criminal proceedings in Ukraine]. In Kryminalno-pravovi ta kryminolohichni zasady protydyi koruptsii – Criminal-Legal and Criminological Foundations of Combating Corruption (pp. 127–128). Kharkiv. [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021–2025 roky: Zakon Ukrainy № 2322-IX vid 20.06.2022 r. [On the foundations of state anti-corruption policy for 2021–2025: Law of Ukraine No. 2322-IX, June 20, 2022]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>. [in Ukrainian].
9. Nazarov, V. V., & Sytailo, O. I. (2022). Zastava v systemi zapobizhnykh zakhodiv: Teoriia ta praktyka [Bail in the system of preventive measures: Theory and practice]. *Prykarpatskyi Yurydychnyi Visnyk – Prykarpatskyi Law Bulletin*, 6(47), 191–197. [in Ukrainian].
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). Pro zatverdzhennia Derzhavnoi antykoruptsiinoi prohramy na 2023–2025 roky: Postanova № 220 vid 04.03.2023 r. [Approval of the State Anti-Corruption Program for 2023–2025: Resolution No. 220, March 4, 2023]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].
11. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2016). Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh: Nakaz № 1179 vid 09.11.2016 r. [On the approval of the Code of Ethical Conduct of Police Officers: Order No. 1179, November 9, 2016]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>. [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon № 4651-VI vid 13.04.2012 r. [Criminal Procedural Code of Ukraine: Law No. 4651-VI, April 13, 2012]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukrainian].
13. Khablo, O. Yu. (2020). Obgruntuvannia pidstav zastosuvannia zapobizhnykh zakhodiv: Konventsiiyni standarty ta vitchyzniana praktyka [Justification of grounds for the application of preventive measures: Conventional standards and domestic practice]. *Pravo i Suspilstvo – Law and Society*, 4, 270–278. [in Ukrainian].
14. Malanchuk, P. M., & Holovanova, V. I. (2018). Zastava v systemi zapobizhnykh zakhodiv chynnoho kryminalno-protsesualnoho zakonodavstva Ukrainy [Bail in the system of preventive measures of current criminal procedural legislation of Ukraine]. *Pravovi Horyzonty – Legal Horizons*, 10(23), 73–77. [in Ukrainian].
15. Bielousov, Yu. L., et al. (2020). Rol slidchoho suddi u kryminalnomu provadzhenni: Analitychnyi zvit za rezultatamy doslidzhennia 2019–2020 roky [The role of the investigating judge in criminal proceedings: Analytical report based on the results of the 2019–2020 study] (pp. 85–88). [in Ukrainian].
16. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016). Pro sudooustrii i status suddiv: Zakon № 1402-VIII vid 02.06.2016 r. [On the judiciary and the status of judges: Law No. 1402-VIII, June 2, 2016]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. [in Ukrainian].
17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon № 2939-VI vid 13.01.2011 r. [On access to public information: Law No. 2939-VI, January 13, 2011]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>. [in Ukrainian].

### **Bondarenko Viacheslav,**

Postgraduate Student,

Deputy Head of the Department – Head of the Lifestyle Monitoring Division

Department for Monitoring Lifestyle and Ensuring Completeness of Declaration Submissions

National Agency on Corruption Prevention

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0436-2302>

## **CORRUPTION RISKS IN THE APPLICATION OF PREVENTIVE MEASURES IN UKRAINE**

*The article examines the corruption risks arising in the process of applying preventive measures in criminal pre-trial proceedings in Ukraine. Corruption remains one of the main threats to the legal system, especially in the area of criminal justice, where it undermines citizens' trust in law enforcement and judicial systems and calls into question the overall fairness of justice. The negative impact of corruption risks on the effectiveness of law enforcement activities is analyzed, with particular attention to the discretionary powers granted to investigators, prosecutors, and judges. These powers may lead to unjustified decisions, which adversely affect public trust in the legal system. It has been found that the lack of clear criteria for selecting preventive measures creates room for abuse and undermines the principles of the rule of law. The article proposes a number of reforms aimed at reducing corruption risks, including improving the regulatory framework, standardizing the amount of bail, enhancing control over judicial decisions, and involving the public in monitoring court processes. The implementation of these changes is critically important for ensuring greater transparency and accountability of the judicial system, which will enhance public trust in the justice institutions and effectively contribute to the fight against corruption in Ukraine.*

**Key words:** corruption, preventive measures, criminal justice sphere, corruption risks, transparency.

Надіслано до редколегії 10.12.2024